GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2015 m. lapkričio 17 d.*

Byla C-406/14

Wrocław – Miasto na prawach powiatu
prieš
Minister Infrastruktury i Rozwoju

(*Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* **(Varšuvos vaivadijos administracinis teismas, Lenkija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)**

„Viešojo pirkimo sutartys — Direktyva 2004/18/EB — Pirkimo specifikacijos — Galimybės pasitelkti subrangovus apribojimas — Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 — Pažeidimas, dėl kurio kompetentingos nacionalinės institucijos privalo atlikti finansinį koregavimą — Viešojo darbų pirkimo sutarties sudarymo procedūros pažeidimas“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2007 m. gegužės mėn. pradėtos Vroclavo (Lenkija) aplinkkelio statybų viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros. Projektui skirta ES finansinė parama. Vroclavo miestas pirkimo specifikacijose nurodė, kad konkursą laimėjęs dalyvis turės ne mažiau kaip 25 % sutartyje numatytų darbų atlikti naudodamasis savo ištekliais. Lenkijos valdžios institucija, kompetentinga tikrinti, ar tinkamai naudojamos ES lėšos, nusprendė, kad tokia nuostata pažeidžia sąžiningos konkurencijos principą ir prieštarauja Direktyvai 2004/18/EB**. Todėl ta institucija Vroclavo miestui pritaikė išlaidų, finansuotinų iš viešųjų lėšų, vienodo 5 % tarifo finansinį koregavimą.

2. Vroclavo miestas ginčija finansinį koregavimą *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* (Varšuvos vaivadijos administracinis teismas; toliau – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas). Šis teismas pirmiausia prašo išaiškinti, ar pagal Direktyvą 2004/18, kuria visų pirma siekiama užtikrinti viešųjų pirkimų atvėrimą konkurencijai, perkančiosioms organizacijoms draudžiama riboti konkursą laimėjusių dalyvių teisę pasitekti subrangovus. Jeigu toks galimybės pasitelkti subrangovus apribojimas, ginčijamas pagrindinėje byloje, prieštarauja tai direktyvai, prašymą priimti prejudicinį

* Originalo kalba: anglų.

** 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132). Pagrindinėje byloje nagrinėjamiems faktams taikoma Direktyvos 2004/18 redakcija su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos direktyva 2006/97/EB (OL L 363, 2006, p. 107). Direktyva 2004/18 nuo 2016 m. balandžio 18 d. bus panaikinta ir pakeista 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014, p. 65).

sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1083/2006*** reikalaujama, kad tai organizacijai skirta finansinė parama būtų sumažinta net ir tada, kai neįmanoma tiksliai nustatyti Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui (toliau – fondai) padarytos žalos.

Europos Sąjungos teisė

Direktyva 2004/18

3. Direktyva 2004/18 ES lygmeniu suderintos didesnės nei tam tikros vertės viešojo pirkimo sutarčių sudarymo nacionalinės procedūros****. Pagal ją siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi laisvo prekių judėjimo, įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas, taip pat iš jų kylančių principų, tarp jų - lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų. Pagal ją taip pat siekiama užtikrinti viešųjų pirkimų atvėrimą konkurencijai*****.

4. Skatinant dalyvauti viešojo pirkimų sutarčių rinkoje mažas ir vidutines įmones, Direktyvoje 2004/18 numatytos nuostatos, reglamentuojančios subrangą******.

5. 1 straipsnio 2 dalies a punkte „[v]iešosios sutartys“ apibrėžtos kaip „dėl piniginės naudos vieno arba kelių ūkio subjektų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų raštu sudarytos sutartys, kurių dalykas yra darbų atlikimas, prekių tiekimas arba paslaugų teikimas, kaip apibrėžta [Direktyvoje 2004/18]“. Pagal 1 straipsnio 11 dalies b punktą „[r]ibotos procedūros“ yra tos „procedūros, kurių metu bet kuris ūkio subjektas gali prašyti leisti jam dalyvauti ir kurių metu tik perkančiosios organizacijos pakviesti ūkio subjektai gali pateikti pasiūlymą“.

6. 23 straipsnio „Techninės specifikacijos“ 2 dalyje nustatyta, kad „Techninės specifikacijos turi sudaryti vienodas sąlygas visiems dalyviams, jos neturi sukurti nepateisinamų kliūčių viešųjų pirkimų atvėrimui konkurencijai“.

7. Pagal 25 straipsnio „Subranga“ 1 dalį „[p]irkimo dokumentuose perkančioji organizacija gali paprašyti arba valstybė narė gali reikalauti paprašyti dalyvio savo pasiūlyme nurodyti sutarties dalį, kurią jis ketina subrangos sutartimi pavesti įvykdyti tretiesiems asmenims, ir numatomus subrangovus“.

8. Pagal 26 straipsnį „Sutarčių įvykdymo sąlygos“ „[p]erkančiosios organizacijos gali nustatyti specialias sąlygas, susijusias su sutarties įvykdymu, jei jos atitinka [ES] teisę ir yra nurodytos skelbime apie pirkimą arba specifikacijose <...>“.

*** 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 (OL L 210, 2006, p. 25). Klostantis pagrindinėje byloje nagrinėjamoms aplinkybėms galiojo redakcija su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1989/2006 (OL L 411, 2006, p. 6). Nuo 2014 m. sausio 1 d. Reglamentas Nr. 1083/2006 panaikintas 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013, p. 320).

**** Nagrinėjamu laikotarpiu Direktyva 2004/18 taikyta viešojo darbų pirkimo sutartims, kurių apskaičiuotoji vertė ne mažesnė kaip 5 278 000 EUR be PVM (7 straipsnio c punktas).

***** 2 konstatuojamoji dalis.

****** 32 konstatuojamoji dalis.

9. 44 straipsnio „Dalyvių tinkamumo įvertinimas, jų atranka ir sutarčių sudarymas“ 2 dalyje nustatyta, kad perkančiosios organizacijos gali nustatyti kandidatams ir dalyviams minimalius pajėgumo reikalavimus, kurie susiję su sutarties dalyku ir jam proporcingi. Kalbant apie konkrečią sutartį ir kai tai tinkama, ūkio subjektas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais nepriklausomai nuo to, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su šiais subjektais, siekdamas įrodyti savo ekonominę ir finansinę padėtį (47 straipsnio 2 dalis) ir techninius ir (arba) profesinius pajėgumus (48 straipsnio 3 dalis). Pastaruoju atveju jis privalo įrodyti perkančiajai organizacijai, kad, vykdant sutartį, tie ištekliai jam bus prieinami, pateikdamas, pavyzdžiui, tų ūkio subjektų įsipareigojimą. Ūkio subjektų techniniai pajėgumai gali būti įrodyti, be kita ko, pateikiant duomenis apie susijusius specialistus arba technines įstaigas, nepriklausomai nuo to, ar jie tiesiogiai priklauso ūkio subjekto įmonei, ypač – viešojo darbų pirkimo sutarčių atveju – tie, į kuriuos rangovas gali kreiptis, kad būtų įvykdytas darbas, arba nurodant sutarties dalį, kurią paslaugų teikėjas galimai ketina perduoti vykdyti pagal subrangos sutartį (48 straipsnio 2 dalies b ir i punktai).

Reglamentas Nr. 2988/95

10. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95******* 1 straipsnio 1 dalyje numatyta: „Siekiant apsaugoti [Europos Sąjungos] finansinius interesus, šiuo reglamentu nustatomos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už [ES] teisės aktų pažeidimus.“ 1 straipsnio 2 dalyje „pažeidimas“ apibrėžtas kaip „bet kuris [ES] teisės aktų nuostatų pažeidimas, susijęs su ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, dėl kurio [Europos Sąjungos] bendrajam biudžetui ar [jos] valdomiems biudžetams padaroma žala sumažinant ar iš viso prarandant pajamas, gaunamas iš tiesiogiai [Europos Sąjungos] vardu surinktų nuosavų lėšų, arba darant nepagrįstas išlaidas“.

11. 2 straipsnyje numatyta:

„1. Administraciniai patikrinimai, priemonės ir nuobaudos pradedamos taikyti tais atvejais, kai tai yra būtina užtikrinant, kad būtų tinkamai taikomi [ES] teisės aktai. Jos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasinančios, kad galėtų tinkamai apsaugoti [Europos Sąjungos] finansinius interesus.

2. Administracinių nuobaudų skirti negalima, jeigu jos nėra numatytos [ES] teisės akte, priimtame iki tol, kol buvo padarytas pažeidimas. Jeigu [ES] taisyklių nuostatos, pagal kurias skiriamos administracinės nuobaudos, buvo vėliau pakeistos, atgaline data taikomos mažiau griežtos nuostatos.

3. Kad minėtos taisyklės būtų taikomos teisingai, [ES] teisės aktuose nustatomas administracinių priemonių ir nuobaudų pobūdis ir taikymo sritis atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir sunkumą, suteiktą ar gautą naudą bei atsakomybės laipsnį.

<…>“

Reglamentas Nr. 1083/2006

12. Reglamente Nr. 1083/2006 nustatytos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios fondų veiklą, įskaitant finansų valdymo, stebėsenos ir kontrolės principus ir taisykles, grindžiamus bendra valstybių narių ir Europos Komisijos atsakomybe (1 straipsnis).

******* 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 340).

13. Pagal 3 straipsnio 1 dalį veiksmai, kurių Europos Sąjunga imasi pagal dabartinį SESV 174 straipsnį, turi būti skirti išsiplėtusios Europos Sąjungos ekonominei ir socialinei sanglaudai stiprinti, siekiant skatinti Sąjungos darnų, subalansuotą ir tvarų vystymąsi. Šiais veiksmais turi būti siekiama mažinti ekonominius, socialinius ir teritorinius skirtumus, ypač atsiradusius menkiau išsivysčiusiose valstybėse ir regionuose, taip pat dėl ekonominio bei socialinio pertvarkymo ir gyventojų senėjimo ********.

14. 2 straipsnio 7 punkte „pažeidimas“ apibrėžtas kaip „[ES] teisės nuostatų pažeidimas, susijęs su ūkio subjekto veiksmais ar neveikimu, kai dėl nepagrįstų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto išlaidų padaroma arba gali būti padaryta žala bendrajam biudžetui“.

15. 9 straipsnio 2 dalyje visų pirma nustatyta, kad Komisija ir valstybės narės turi užtikrinti, kad fondų parama derintųsi su Europos Sąjungos veikla, politika ir prioritetais. Pagal 9 straipsnio 5 dalį fondų finansuojami veiksmai turi atitikti Sutarčių ir pagal jas priimtų aktų nuostatas *********.

16. 14 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad fondams skirtas ES biudžetas turi būti įgyvendinamas valstybių narių ir Komisijos pasidalijamojo valdymo būdu pagal Finansinio reglamento ********** 53 straipsnio 1 dalies b punktą. Pagal 14 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą patikimo finansų valdymo principas taikomas laikantis Finansinio reglamento 48 straipsnio 2 dalies. Pagal pastarąją nuostatą valstybės narės turi bendradarbiauti su Komisija, kad asignavimai būtų naudojami pagal patikimo finansų valdymo principą.

17. Pagal 98 straipsnio, kuris yra VII antraštinėje dalyje „Finansų valdymas“, 1 dalį valstybės narės visų pirma atsako už pažeidimų nagrinėjimą ir turi imtis priemonių, jei esama įrodymų, kad yra didelių pokyčių, kurie daro poveikį veiksmų ar veiksmų programų įgyvendinimo ar kontrolės pobūdžiui ar sąlygoms, ir jos atsako už reikiamą finansinį koregavimą ***********. Pagal 98 straipsnio 2 dalį valstybė narė turi atlikti reikiamą finansinį koregavimą, susijusį su veiksmuose arba veiksmų programose nustatytais pavieniais ar sistemingais pažeidimais. Tas koregavimas atliekamas panaikinant visą valstybės finansinį įnašą ar jo dalį veiksmų programai, atsižvelgiant į pažeidimų pobūdį, svarbą ir fondų finansinius nuostolius.

18. Pagal 99 straipsnio, kuris taip pat yra VII antraštinėje dalyje, 1 dalį Komisija gali atlikti finansinį koregavimą, panaikindama veiksmų programos visą ES finansavimą arba jo dalį, visų pirma tuomet, jei atlikusi būtiną tyrimą nustato, kad valstybė narė neįvykdė savo įsipareigojimų pagal 98 straipsnį prieš Komisijai pradedant taikyti koregavimo procedūrą.

Lenkijos teisė

19. Pagal pagrindinėje byloje taikomos redakcijos 2004 m. sausio 29 d. Viešųjų pirkimų įstatymo (*Ustawa Prawo Zamówień Publicznyc*) 7 straipsnio 1 dalį perkančiosios organizacijos organizuoja ir vykdo sutarties sudarymo procedūrą taip, kad būtų užtikrinta sąžininga konkurencija, o ūkio subjektai būtų vertinami vienodai.

20. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 36 straipsnio 4 dalį perkančioji organizacija prašo subjekto pasiūlyme nurodyti, kokią pirkimo dalį jis ketina patikėti subrangovams. Perkančioji organizacija pagal 36 straipsnio 5 dalį gali pirkimo specifikacijose nustatyti, kurios pirkimo dalies negalima patikėti subrangovams.

******** Taip pat žr. 1 konstatuojamąją dalį.

********* Taip pat žr. 22 konstatuojamąją dalį.

********** 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 74). Taip pat žr. Reglamento Nr. 1083/2006 preambulės 28 konstatuojamąją dalį.

*********** Taip pat žr. 65 konstatuojamąją dalį.

Faktai, procedūra ir prejudiciniai klausimai

21. 2007 m. gegužės 18 d. Vroclavo miesto kelių ir miesto priežiūros tarnyba pradėjo ribotą šiaurinio miesto aplinkkelio statybų viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą. Šiam projektui skirta ES finansinė parama pagal veiksmų programą „Infrastruktūra ir aplinka“ (toliau – veiksmų programa) **********.

22. Septyni ūkio subjektai prašė leisti dalyvauti toje procedūroje, tačiau tik penkis iš jų Vroclavo miestas pakvietė teikti pasiūlymus. Pirkimo specifikacijose, kurios išsiųstos kartu su kvietimu teikti pasiūlymus, buvo ši nuostata: „ūkio subjektas privalo naudodamas savo išteklius atlikti bent 25 % perkamų darbų“ (toliau – 25 % reikalavimas). Pasiūlymus pateikė trys ūkio subjektai.

23. 2008 m. rugpjūčio 1 d. Vroclavo miestas sudarė viešojo darbų pirkimo sutartį su subjektu, kurį jis atrinko pirmajai projekto daliai įgyvendinti (toliau – viešojo darbų pirkimo sutartis arba sutartis).

24. 2010 m. Vroclavo miestas sudarė sutartį su ES transporto srities projektų centro (*Centrum Unijnych Projektów Transportowych*, toliau – CUPT) direktoriumi ir Vroclavo miesto ES fondų lėšų valdymo biuro (*Biuro Zarządzania Funduszami Europejskimi Urzędu Miasta Wrocławia*) direktoriumi, siekdamas gauti ES lėšų. CUPT buvo atsakingas už Vroclavo miestui pagal veiksmų programą skirtos finansinės paramos naudojimo priežiūrą.

25. CUPT nusprendė, kad nustatydamas 25 % reikalavimą Vroclavo miestas pažeidė sąžiningos konkurencijos principą. CUPT nuomone, nei ES teisė, nei nacionalinė teisė neleidžia taip riboti galimybės pasitelkti subrangovus. Todėl 2012 m. gegužės 24 d. CUPT pranešė Vroclavo miestui, kad taikys išlaidų, finansuotinų iš viešųjų lėšų, 5 % finansinį koregavimą (t. y. 8 600 473,38 PLN ir palūkanos). Teisingumo Teismui pateikta medžiaga rodo, kad CUPT pritaikė „Taryfikator“ – lentelę, kurioje nurodyti įvairūs vienodi finansinio koregavimo tarifai, taikomi atsižvelgiant į pažeidimo rūšį **********. 2012 m. liepos 5 d. transporto, statybos ir jūrų reikalų ministras tą koregavimą patvirtino.

26. 2013 m. rugsėjo 30 d. regioninės plėtros ministras atmetė Vroclavo miesto skundą dėl finansinio koregavimo. Remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ministras nusprendė, kad pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 36 straipsnio 5 dalį perkančiosios organizacijos negali reikalauti, kad konkursą laimėjęs dalyvis pats atliktų abstrakčiai apibrėžtą procentinę perkamų darbų dalį. Jo nuomone, 25 % reikalavimas taip pat prieštarauja Direktyvai 2004/18. Toks pažeidimas pateisina finansinį koregavimą pagal Reglamentą Nr. 1083/2006.

27. Vroclavo miesto skundas dėl to sprendimo dabar nagrinėjamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, o jis sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė šiuo prejudicinius klausimus:

„1. Ar, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/18 25 straipsnį <...>, perkančiajai organizacijai pirkimo specifikacijose leidžiama nurodyti, kad ūkio subjektas privalo naudodamasis savo ištekliais atlikti bent 25 % į pirkimą įeinančių darbų?

********** Veiksmų programa finansuota iš Sanglaudos fondo ir Europos regioninės plėtros fondo. Žr. www.ec.europa.eu/regional_policy/fr/atlas/programmes/2007-2013/poland/operational-programme-infrastructure-and-environment.

********** Komisija teigia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas finansinio koregavimo dydis atitinka jos 2007 m. lapkričio 29 d. Rekomendacijas dėl finansinių pataisų, taikytinų iš struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo bendrai finansuojamoms išlaidoms, kai nesilaikoma viešųjų pirkimų taisyklių (Cocof 07/0037/03). Šios rekomendacijos paskelbtos: www.ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/guidelines/financial_correction/correction_2007_en.pdf.

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar, taikant tokį reikalavimą, kuris nurodytas pirmajame klausime, per viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą Europos Sąjungos teisė pažeidžiama taip, kad atsiranda pagrįstas poreikis atlikti finansinį koregavimą pagal [Reglamento Nr. 1083/2006] <...> 98 straipsnį?“

28. Vroclavo miestas, Austrijos, Lenkijos vyriausybės ir Komisija pateikė rašytines pastabas. Nebuvo prašoma rengti teismo posėdžio, todėl jis neįvyko.

Analizė

Dėl pirmojo klausimo: subrangos ribojimai pagal Direktyvą 2004/18

29. Neginčijama, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama viešojo darbų pirkimo sutartis patenka į Direktyvos 2004/18 taikymo sritį. Vroclavo miestas nurodo, kad konkursą laimėjęs dalyvis už tuos darbus pasiūlė bendrą 257 565 599,68 PLN********** kainą, kuri viršija pagrindinėje byloje nagrinėjamu laikotarpiu galiojusią ribą**********.

30. Pagal Direktyvą 2004/18 siekiama ne tik išvengti laisvės teikti paslaugas ribojimų sudarant viešojo paslaugų ar darbų pirkimo sutartis, bet ir užtikrinti viešųjų pirkimų atvėrimą konkurencijai**********. Tos direktyvos preambulės 32 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad galimybė pasitelkti subrangovus skatina mažąsias ir vidutines įmones įsitraukti į viešųjų pirkimų rinką. Dėl subrangos tokioms įmonėms atsiranda galimybė dalyvauti pirkimo procedūrose ir sudaryti viešųjų pirkimų sutartis, neatsižvelgiant į jų apimtį**********. Taigi subranga padeda siekti direktyvos tikslų, nes padaugėja potencialių kandidatų, su kuriais gali būti sudarytos viešojo pirkimo sutartys.

31. Taigi Direktyvos 2004/18 25 straipsnyje ne tik numatyta, kad konkurso dalyvis gali pavesti dalį sutarties įvykdyti subrangos sutartimi, bet ir šiuo atžvilgiu nenurodyta jokios ribos**********. Iš tikrųjų Direktyvoje 2004/18 aiškiai patvirtinta, kad, kiek tai susiję su konkrečia sutartimi ir kai tinkama, ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų ekonominiais, techniniais ir (ar) profesiniais pajėgumais, nepriklausomai nuo to, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su šiais subjektais**********. Taigi negalima šaliai uždrausti dalyvauti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūroje vien todėl, kad vykdant sutartį ji siūlo naudoti ne savo, bet vieno ar daugiau kitų subjektų išteklius**********.

********** Apytiksliai 60 750 000 EUR pagal rengiant šią išvadą galiojusį keitimo kursą.

********** Žr. šios išvados 4 išnašą.

********** 2 konstatuojamoji dalis.

********** Taip pat žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvados *Swm Costruzioni ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:130, 33 punktą.

********** Sprendimo *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 31 punktas. Taip pat žr. Sprendimo *Ordine degli Architetti ir kt.*, C-399/98, EU:C:2001:401, 90 punktą (kuriame aiškinama 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 199, 1993, p. 54; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 163)) ir Sprendimo *CoNISMa*, C-305/08, EU:C:2009:807, 41 punktą.

********** Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalies pirmas sakinys, 48 straipsnio 2 dalies b ir i punktai bei 48 straipsnio 3 dalies pirmas sakinys.

********** Sprendimo *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 26 punktas; Sprendimo *Siemens ir ARGE Telekom*, C-314/01, EU:C:2004:159, 43 punktas ir Sprendimo *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 32 punktas.

32. Tačiau perkančiosios organizacijos turi teisėtą interesą užtikrinti, kad sutartis būtų iš tikrųjų ir tinkamai įvykdyta. Jeigu vykdant pirkimo procedūrą ūkio subjektas ketina naudotis kitų ūkio subjektų pajėgumais, jis privalo įrodyti, kad iš tikrųjų galės naudotis šių subjektų ištekliais, kurie nepriklauso jam pačiam ir yra reikalingi sutarčiai vykdyti[**********]. Konkurso dalyviui, kuris teigia galįs pasinaudoti trečiųjų šalių techniniais ir ekonominiais pajėgumais, kuriais jis ketina remtis, jeigu su juo būtų sudaryta sutartis, perkančioji organizacija gali uždrausti dalyvauti procedūroje tik tada, jei jis neįvykdo minėto reikalavimo[**********].

33. Perkančioji organizacija ne visuomet gali turėti galimybę patikrinti subrangovų techninius ir ekonominius pajėgumus, kai ji nagrinėja pasiūlymus ir renkasi mažiausią kainą pasiūliusį dalyvį. Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokiais atvejais Direktyva 2004/18 nedraudžia nustatyti draudimo ar apribojimo, susijusio su pavedimu esmines sutarties dalis vykdyti subrangovams[**********]. Tokį draudimą ar apribojimą pateisina teisėtas perkančiosios organizacijos interesas užtikrinti, kad viešojo pirkimo sutartis bus iš tikrųjų ir tinkamai įvykdyta. Direktyvoje 2004/18 nereikalaujama, kad perkančioji organizacija pritartų, jog *esmines* viešojo pirkimo sutarties *dalis* vykdytų subjektai, kurių pajėgumų ir kvalifikacijos ji neturėjo galimybės įvertinti per sutarties sudarymo procedūrą[**********].

34. Mano nuomone, atsižvelgiant į esminę subrangos reikšmę siekiant Direktyvos 2004/18 tikslų[**********], joks kitoks draudimas ar apribojimas neleistinas. Tiesa, Sprendime *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino* Teisingumo Teismas manė, kad gali būti darbų, kuriems atlikti taikomi specialūs reikalavimai ir reikalingas tam tikras pajėgumas, kurio negalima pasiekti sujungus daugiau nei vieno subjekto, kuris kiekvienas atskirai negalėtų to darbo atlikti, pajėgumus. Tomis konkrečiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad perkančioji organizacija pagrįstai gali reikalauti, kad minimalius atitinkamo pajėgumo reikalavimus atitiktų vienas ūkio subjektas arba tam tikrais atvejais ribotas skaičius ūkio subjektų, kaip tai numatyta Direktyvos 2004/18 44 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, kai toks reikalavimas susijęs su atitinkamos sutarties dalyku ir jam proporcingas[**********]. Tačiau tai nėra konkretus pagrindas drausti ar riboti galimybę pasitelkti subrangovus apskritai. Niekas nedraudžia tokiam „vienam ūkio subjektui“ ar „ribotam skaičiui ūkio subjektų“ būti konkursą laimėjusio (-ių) dalyvio (-ių) subrangovu ar subrangovais.

35. Iš to išplaukia, kad tokia nuostata, kokia ginčijama pagrindinėje byloje, aiškiai neatitinka Direktyvos 2004/18.

36. Pirma, 25 % reikalavimas nurodytas pirkimo specifikacijose, kurias Vroclavo miestas adresavo ribotam skaičiui ūkio subjektų kartu su kvietimu pateikti pasiūlymus. Taigi jis apribojo galimybę pasitelkti subrangovus pasiūlymų nagrinėjimo ir konkurso laimėtojo atrankos etape.

37. Vroclavo miestas teigia, kad turėjo teisėtą interesą užtikrinti, jog pats konkursą laimėjęs dalyvis turėtų techninius pajėgumus ir žmogiškuosius išteklius, kurie reikalingi bent jau daliai viešojo darbų pirkimo sutarties įgyvendinti, nes pagal Viešųjų pirkimų įstatymą jis negalėjo patikrinti subrangovų techninių pajėgumų ir finansinės situacijos, kai lygino pasiūlymus. Negalima pritarti šiam argumentui.

********** Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalies antras sakinys ir 48 straipsnio 3 dalies antras sakinys. Taip pat žr. Sprendimo *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 28 ir 29 punktus ir Sprendimo *Siemens ir ARGE Telekom*, C-314/01, EU:C:2004:159, 44 punktą. Taip pat žr. generalinio advokato M. Wathelet išvados *Ostas celtnieks*, C-234/14, EU:C:2015:365, 40 punktą.

********** Sprendimo *Siemens irARGE Telekom*, C-314/01, EU:C:2004:159, 46 punktas.

********** Sprendimo *Siemens ir ARGE Telekom*, C-314/01, EU:C:2004:159, 45 punktas.

********** Generalinio advokato L. A. Geelhoed išvados byloje *Siemens ir ARGE Telekom*, C-314/01, EU:C:2003:628, 82 punktas.

********** Žr. šios išvados 30 ir 31 punktus.

********** Sprendimo *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 35 punktas.

Jeigu tai tikslus atitinkamam laikotarpiui taikytino Lenkijos įstatymo aprašymas**********, tokia taisyklė apribojo ūkio subjektų galimybę praktikoje remtis kitų subjektų pajėgumais viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose, o tai būtų nesuderinama su Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalimi ir 48 straipsnio 3 dalimi.

38. Antra, 25 % reikalavimas susijęs ne su tiksliai apibrėžtų užduočių vykdymu, o tik su bendros sutarties vertės procentine dalimi. Todėl šis reikalavimas nebuvo toks, kuris leistų perkančiajai organizacijai užtikrinti, kad esminės sutarties nuostatos būtų iš tikrųjų ir tinkamai įvykdytos.

39. Nors ši byla susijusi su Direktyva 2004/18, įdomu pažymėti, kad toks pat principas numatytas ją pakeitusios Direktyvos 2014/24 63 straipsnio 2 dalyje. Pagal tą nuostatą perkančiosios organizacijos gali reikalauti, kad tam tikras esmines užduotis tiesiogiai atliktų pats konkurso dalyvis, o kai pasiūlymą teikia ekonominės veiklos vykdytojų grupė – tos grupės dalyvis. Nors pagal tą nuostatą dabar subrangos apribojimai nagrinėjimo ir atrankos etape aiškiai leidžiami, tokie apribojimai priimtini tik tuomet, jei taikomi tiksliai apibrėžtoms užduotims, kurios laikomos „esminėmis“ sutarčiai įvykdyti.

40. Nei tai, kad 25 % reikalavimas taikytas tik ribotam skaičiui ūkio subjektų, kurie gavo kvietimą teikti pasiūlymą per ribotą procedūrą, nei tai, kad nė vienas iš jų jo neginčijo ir nepateikė pasiūlymo, kuriame subrangovams pavedamų darbų apimtis būtų viršijusi ribą, nekelia abejonių dėl mano išvados. Šios aplinkybės nekeičia ginčijamo apribojimo pobūdžio. Dėl išdėstytų priežasčių tas apribojimas pažeidžia Direktyvą 2004/18.

41. Taip pat nereikšminga tai, jog ginčijamas galimybės pasitelkti subrangovus apribojimas yra speciali sąlyga, susijusi su sutarties įvykdymu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/18 26 straipsnį. Tokias specialias sąlygas perkančiosios organizacijos gali nustatyti tik tuomet, jei jos atitinka ES teisę. Taip nėra šiuo atveju.

42. Galiausiai nesutinku su Vroclavo miesto argumentu, kad jo atžvilgiu negalima remtis tokiu Direktyvos 2004/18 aiškinimu, nes pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamam laikotarpiui taikytinos redakcijos Viešųjų pirkimų įstatymo 36 straipsnio 5 dalį perkančiosioms organizacijoms leista laisvai spręsti, kurių viešojo pirkimo sutarties dalių negalima patikėti subrangovams. Vroclavo miestas, kaip vietos valdžios institucija, yra vienas iš valstybės organų, kurių atžvilgiu pakankamai aiškios, tikslios ir besąlyginės direktyvos nuostatos taikomos tiesiogiai**********. Bet kuriuo atveju, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, nacionaliniai teismai, taikydami nacionalinės teisės aktus, ypač teisės aktų nuostatas, specialiai priimtas siekiant įgyvendinti direktyvos reikalavimus, turi aiškinti tuos teisės aktus kuo labiau atsižvelgdami į direktyvos formuluotę ir tikslą, kad būtų pasiektas direktyvoje numatytas rezultatas ir laikomasi SESV 288 straipsnio trečios pastraipos**********. Nors pagrindinėje byloje taikyti nacionalinę teisę turi prašymą priimti prejudicinį sprendimas pateikęs teismas, neatrodo, kad neįmanoma Viešųjų pirkimų įstatymo 36 straipsnio 5 dalies aiškinti laikantis Direktyvos 2004/18 taip, kaip aiškinau pirmiau.

43. Todėl darau išvadą, kad pagal Direktyvą 2004/18 perkančiajai organizacijai draudžiama viešojo darbų pirkimo specifikacijose nurodyti, kad konkursą laimėjęs dalyvis privalo abstrakčiai apibrėžtą procentinę į šį pirkimą įeinančių darbų dalį atlikti naudodamasis savo ištekliais.

********** Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad regioninės plėtros ministras 2013 m. rugsėjo 30 d. sprendime paaiškino, jog pagal Viešųjų pirkimų įstatymą ūkio subjektams neleidžiama remtis trečiųjų asmenų patirtimi, kad įrodytų, jog atitinka dalyvavimo pirkimo procedūroje sąlygas.

********** Žr. Sprendimo *Costanzo*, 103/88, EU:C:1989:256, 31 ir 32 punktus. Taip pat pagal analogiją žr. Sprendimo *Portgás*, C-425/12, EU:C:2013:829, 38 punktą.

********** Žr., be kita ko, Sprendimo *von Colson ir Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, 26 punktą ir Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 98 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

Dėl antrojo klausimo: finansinis koregavimas pagal Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalį

44. Neginčijama, kad Reglamentas Nr. 1083/2006 taikomas pagrindinėje byloje, susijusioje su projektu, kuriam skirta ES finansinė parama pagal veiksmų programą.

45. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar toks ES viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimas, kaip nurodytas pirmiau, yra „pažeidimas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 7 punktą, dėl kurio atsiranda susijusios valstybės narės pareiga taikyti finansinį koregavimą remiantis to reglamento 98 straipsnio 2 dalimi.

46. Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 7 dalyje pateiktą pažeidimo apibrėžimą sudaro trys elementai: i) turi būti ūkio subjekto veiksmai ar neveikimas, ii) kuriais padaromas ES teisės nuostatos pažeidimas ir iii) kuriais dėl nepagrįstų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto išlaidų padaroma arba gali būti padaryta žala bendrajam biudžetui.

47. Pagrindinėje byloje aiškiai tenkinamos pirmosios dvi sąlygos. Neginčijama, kad tokią perkančiąją organizaciją, kaip Vroclavo miestas, nepaisant jo, kaip viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens, statuso, galima laikyti „ūkio subjektu“, kaip tai suprantama pagal Reglamento 1083/2006 2 straipsnio 7 dalį, kai jis vykdo viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą**********. Kaip matyti iš mano siūlomo atsakymo į pirmąjį klausimą, manau, kad šiuo atveju tenkinama ir antroji sąlyga.

48. Sunkumų kyla dėl trečiojo reikalavimo.

49. Vroclavo miestas teigia, kad net ir tuomet, jei jo nustatytas galimybės pasitelkti subrangovus apribojimas neatitiko Direktyvos 2004/18, pagrindinėje byloje nenustatyta, kad dėl to buvo iškraipyta konkurencija ir todėl padaryta žalos ES bendrajam biudžetui, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 7 dalį. Pirkimo specifikacijose nurodytas 25 % reikalavimas adresuotas penkiems ūkio subjektams, pakviestiems pateikti pasiūlymus, ir nė vienas iš jų jo neginčijo. Kiekvienas iš trijų pasiūlymus pateikusių subjektų pasiūlė subrangovus pasitelkti gerokai mažesnei nei 75 % bendros jų pasiūlymų vertės daliai. Lenkijos vyriausybė ir Komisija iš esmės teigia, kad finansinis koregavimas pateisinamas net ir tada, kai yra tik rizika, jog bus padaryta žalos ES bendrajam biudžetui.

50. Pirmiausia nepritariu Vroclavo miestui, kad subrangos apribojimas tikrai neturėjo jokio poveikio viešojo darbų pirkimo sutarties sudarymo procedūrai. Nesant to apribojimo, konkurso dalyviai būtų galėję pasiūlyti pavesti subrangovams daugiau nei 75 % sutarties**********. Kaip teisingai pažymi Lenkijos vyriausybė ir Komisija, tai galėjo lemti kitokius pasiūlymus (pavyzdžiui, dėl kainos ar darbų užbaigimo termino). Be to, iš Teisingumo Teismo turimos medžiagos matyti, kad tik trys iš penkių pakviestų ūkio subjektų iš tikrųjų pateikė pasiūlymus. 25 % reikalavimas galėjo turėti įtakos tam, kad kiti du subjektai nepateikė pasiūlymo. Todėl negalima atmesti, jog fondams galėjo būti padaryta žalos.

51. Nepaisydamas to, manau, kad šie klausimai nereikšmingi atsakant į klausimą, ar pagal Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalį tokioje situacijoje, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, reikalingas finansinis koregavimas.

********** Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, 45 punktą.

********** Šiuo klausimu nereikšminga tai, jog jų pasiūlymuose nurodyta, kad subrangovams būtų pavesta ne daugiau nei 32,13 %.

52. Šiomis aplinkybėmis naudinga Teisingumo Teismo praktika, kurioje aiškinama Reglamente Nr. 2988/95 pateikta pažeidimo sąvoka. Pirma, pažeidimo sąvoka tame reglamente apibrėžta panašiai, kaip ir Reglamente Nr. 1083/2006**********. Antra, Reglamente Nr. 2988/95 išdėstyti bendrieji principai, susiję su vienoda patikrinimų, administracinių priemonių ir nuobaudų pagal ES teisę sistema, kurių reikia laikytis visose srityse, kur gali kilti grėsmė Europos Sąjungos finansiniams interesams**********.

53. Sprendimas *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*********** susijęs su iš struktūrinių fondų skirtų ES subsidijų grąžinimu dėl ES viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo. Tame sprendime Teisingumo Teismas pabrėžė, kad iš struktūrinių fondų negali būti finansuojami veiksmai, atliekami pažeidžiant tas taisykles**********. Taigi dėl Europos regioninės plėtros fondo subsidijos gavėjo, kaip perkančiosios organizacijos, padaryto viešųjų pirkimų, siekiant įgyvendinti subsidijuojamas priemones, taisyklių pažeidimo būtų patiriama nepagrįstų išlaidų ir taip padaryta žala ES biudžetui**********. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „net tikslaus finansinio poveikio neturintys pažeidimai gali labai paveikti finansinius Sąjungos interesus“**********.

54. Manau, kad tie patys principai reikšmingi aiškinant Reglamente Nr. 1083/2006 pateiktą pažeidimo sąvoką.

55. Pirma, to reglamento 22 konstatuojamoji dalis ir 9 straipsnio 2 ir 5 dalys patvirtina, kad fondų veikla ir veiksmai, kuriuos jie padeda finansuoti, turėtų visiškai atitikti ES teisę, įskaitant viešųjų pirkimų taisykles. Todėl suteikiant finansinę paramą projektui, kuris ne visais atžvilgiais atitinka tas taisykles, į ES biudžetą įtraukiama (bent jau iš dalies) nepagrįstų išlaidų. Antra, finansinio koregavimo taikymas tokiomis aplinkybėmis atitinka Reglamento Nr. 2988/95 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą principą, kad administracinės priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti tinkamą ES teisės aktų taikymą, turi būti atgrasomosios. Tai juo labiau svarbu tada, kai gali būti nelengva ar net neįmanoma įrodyti ir tiksliai apskaičiuoti žalos, kuri dėl pažeidimo padaryta ES biudžetui. Galiausiai tokiam aiškinimui neprieštarauja Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalyje pateikta nuoroda į „fondų finansinius nuostolius“. Tai, ar faktiškai atsirado kiekybiškai įvertinamos žalos, yra tik vienas iš veiksnių, į kuriuos valstybės narės turi atsižvelgti, taikydamos finansinį koregavimą pagal tą nuostatą.

56. Todėl manau, kad toks ES viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, yra „pažeidimas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 7 punktą, dėl kurio susijusios valstybės narės kompetentinga institucija privalo taikyti finansinį koregavimą, remdamasi to reglamento 98 straipsnio 2 dalimi, net ir tuomet, jei pažeidimu fondams nepadaryta kiekybiškai įvertinamos finansinės žalos.

********** Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalis.

********** Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Handlbauer*, C-278/02, EU:C:2004:388, 31 punktą ir Sprendimo *Jager*, C-420/06, EU:C:2008:152, 61 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką. Tačiau Teisingumo Teismas išaiškino, jog, kadangi Reglamente Nr. 2988/95 nustatytos tik bendrosios taisyklės, neteisėtai panaudotos lėšos turi būti susigrąžinamos remiantis kitomis nuostatomis, t. y., kai tinkama, atskirus sektorius reglamentuojančiomis nuostatomis (pavyzdžiui, Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalis) (Sprendimo *Somvao*, C-599/13, EU:C:2014:2462, 37 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

********** C-465/10, EU:C:2011:867.

********** Teisingumo Teismas rėmėsi 1988 m. birželio 24 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2052/88 dėl struktūrinių fondų užduočių, jų veiksmingumo bei jų veiklos koordinavimo tarpusavyje ir su Europos investicijų banko operacijomis bei kitais veikiančiais finansiniais instrumentais (OL L 185, 1988, p. 9), iš dalies pakeisto 1993 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2081/93 (OL L 193, 1993, p. 5), 7 straipsnio 1 dalimi. Joje nurodyta, kad „struktūrinių fondų, [Europos investicinio banko] ar kitų esamų finansinių instrumentų finansuojamos priemonės turi atitikti Sutarčių nuostatas, jų pagrindu priimtus teisės aktus ir Bendrijos politiką, įskaitant susijusią su <...> viešųjų pirkimų sutarčių sudarymu <...>“.

********** Sprendimo *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, 46 punktas.

********** Sprendimo *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, 47 punktas ir jame nurodyta teismo praktika. Taip pat žr. mano išvados *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:596, 59–65 punktus.

57. Vroclavo miestas teigia, kad CUPT pažeidė Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalį, nes mechaniškai apskaičiavo finansinį koregavimą pagal „Taryfikator“, neatsižvelgęs į pažeidimo nereikšmingumą ir kiekybiškai įvertinamos žalos fondams nebuvimą.

58. Ar kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, nustačiusios viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrų pažeidimų, gali taikyti iš anksto nustatytą vienodo tarifo koregavimą?

59. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai neklausia, kaip reikėtų apskaičiuoti taikytiną finansinį koregavimą, šį klausimą reikia išnagrinėti.

60. Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad apskaičiuodama finansinį koregavimą valstybė narė atsižvelgtų į pažeidimų pobūdį, svarbą ir fondų finansinius nuostolius. Šioje nuostatoje valstybei narei palikta didelė diskrecija veikti, laikantis glaudžiai tarpusavyje susijusių lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, o kartu ir proporcingumo principo. Proporcingumo reikalavimas visų pirma išplaukia iš Reglamento Nr. 2988/95 2 straipsnio 1 dalies, kurioje reikalaujama, kad administraciniai patikrinimai, priemonės ir nuobaudos būtų taikomi, „kai tai yra būtina užtikrinant, kad būtų tinkamai taikomi [ES] teisės aktai“, ir būtų veiksmingi, proporcingi ir atgrasomieji, kad galėtų tinkamai apsaugoti [Europos Sąjungos] finansinius interesus**********. Todėl finansinis koregavimas turi būti tik toks, kokio iš tikrųjų reikia atsižvelgiant į pažeidimų pobūdį ir sunkumą**********.

61. Be to, dėl priemonių, kuriomis siekiama ginti Europos Sąjungos finansinius interesus, Teisingumo Teismas išaiškino, kad Komisija gali nuspręsti taikyti vienodo tarifo koregavimą, kai neįmanoma tiksliai nustatyti Europos Sąjungos patirtų nuostolių**********. Manau, kad tą patį principą reikėtų taikyti valstybėms narėms, kai jos imasi priemonių pagal Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnį. Iš to matyti, kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos gali taikyti vienodo dydžio koregavimą, kai nustato ES viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimą. Šioje situacijoje dažnai sudėtinga tiksliai nustatyti fondų patirtus nuostolius. Tikėtina, kad vienodo tarifo koregavimas palengvina šių institucijų užduotį ir sustiprina teisinį saugumą, nes tokį koregavimą lengviau numatyti. Be abejo, vienodo tarifo koregavimas turi atitikti įvairių pažeidimų, dėl kurių jis gali būti taikomas, pobūdį ir sunkumą, be to, negali būti neproporcingo koregavimo**********. Todėl atsižvelgiant į aplinkybes kartais gali reikėti patikslinti dėl konkretaus pažeidimo taikomą vienodo tarifo koregavimą. Pavyzdžiui, jeigu perkančioji organizacija veikė laikydamasi nacionalinių taisyklių, kurios neatitiko ES teisės aktų (ar nevisiškai juos atitiko), tai galėtų turėti įtakos pažeidimo sunkumui, taigi – tinkamam finansinio koregavimo dydžiui.

Teismo sprendimo pasekmės laiko atžvilgiu

62. Lenkijos vyriausybė teigia, kad teismo sprendimas turėtų sukelti pasekmių tik ateityje, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad pagal Direktyvos 2004/18 25 straipsnį perkančiajai organizacijai nedraudžiama nustatyti tokio galimybės pasitelkti subrangovus apribojimo, kaip ginčijamas pagrindinėje byloje. Priešingu atveju perkančiosios organizacijos galėtų reikalauti grąžinti finansinius koregavimus,

********** Reglamente Nr. 1303/2013 dabar aiškiai reikalaujama, kad valstybės narės taikytų „[proporcingus]“ finansinius koregavimus (žr. 143 straipsnio 2 dalį).

********** Žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvados byloje *Danija / Komisija*, C-417/12 P, EU:C:2014:286, 76 punktą (dėl Komisijos taikomo finansinio koregavimo).

********** Žr. visų pirma Sprendimo *Jungtinė Karalystė / Komisija*, C-346/00, EU:C:2003:474, 53 punktą; Sprendimo *Belgija / Komisija*, C-418/06 P, EU:C:2008:247, 136 punktą ir Sprendimo *Danija / Komisija*, C-417/12 P, EU:C:2014:2288, 105 punktą. Taip pat žr. Reglamento Nr. 1083/2006 99 straipsnio 2 dalį.

********** Žr. šios išvados 60 punktą.

kurie joms pritaikyti nuo 2008 m. panašiais pagrindais, kaip nagrinėjami šioje byloje. Tikrinant šiais pagrindais pritaikytus finansinius koregavimus reikėtų perskaičiuoti viešųjų išlaidų sumas, apie kurias Lenkijos valdžios institucijos jau pranešė Komisijai. Lenkijos valdžios institucijos tuomet gali neturėti galimybės reikalauti iš Komisijos finansinės paramos sumų, kurias jau yra išmokėjusios.

63. Jeigu Teisingumo Teismas pritartų mano siūlomam atsakymui į pirmąjį klausimą, tuomet nereikėtų nagrinėti šio prašymo. Tačiau, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų priešingai, nematau pagrindo riboti teismo sprendimo pasekmių laiko atžvilgiu.

64. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką ES teisės normos išaiškinimas, kurį pateikia Teisingumo Teismas įgyvendindamas SESV 267 straipsniu jam suteiktą kompetenciją, paaiškina ir prireikus patikslina šios normos prasmę ir apimtį, kaip ji turi arba turėjo būti suprantama ir taikoma nuo jos įsigaliojimo momento. Iš to išplaukia, kad taip išaiškintą normą teismai gali ir turi taikyti net teisiniams santykiams, atsiradusiems ir susidariusiems iki sprendimo, kuriame išnagrinėtas prašymas dėl išaiškinimo, jei, be to, patenkintos visos sąlygos, leidžiančios kompetentinguose teismuose pareikšti ieškinį, susijusį su šios normos taikymu**********.

65. Atsižvelgiant į tai, tokius prašymus, kokį pateikė Lenkijos vyriausybė, Teisingumo Teismas tenkina tik išimties tvarka. Teisingumo Teismas taip nusprendžia tik esant ypatingoms aplinkybėms, kai kyla rizika, kad atsiras sunkių ekonominių padarinių, būtent dėl daugelio sąžiningai sukurtų teisinių santykių, atsiradusių remiantis teisės normomis, laikytomis galiojančiomis teisėtai, ir kai paaiškėja, jog asmenys ir nacionalinės valdžios institucijos buvo skatinami elgtis Sąjungos teisės neatitinkančiu būdu dėl objektyvaus ir reikšmingo netikrumo dėl Sąjungos nuostatų reikšmės, prie kurio galėjo prisidėti ir kitų valstybių narių ar Komisijos elgesys**********. Tačiau vien finansinių pasekmių, galinčių kilti valstybei narei dėl prejudicinio sprendimo, savaime nepakanka, kad būtų pateisintas tokio sprendimo veikimo laiko atžvilgiu apribojimas**********.

66. Šioje byloje Lenkijos vyriausybė iš esmės tvirtina, kad teismo sprendimas, kuriame aiškinama Direktyva 2004/18, kaip išdėstyta šios išvados 62 punkte, gali jai sukelti didelių finansinių pasekmių. Atsižvelgiant į išdėstytus principus, negalima pritarti tokiam argumentui. Bet kuriuo atveju Lenkijos vyriausybė nepateikė jokios medžiagos, kuria remdamasis Teisingumo Teismas galėtų įvertinti, ar iš tikrųjų yra rizikos, kad Lenkijos Respublika patirs sunkių ekonominių padarinių. Visų pirma, Lenkijos vyriausybė nenurodė, kiek finansinių koregavimų, kurie šioje valstybėje narėje atlikti dėl analogiškų pagrindų, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, gali paveikti toks teismo sprendimas. Taip pat ji nepateikė informacijos apie bendrą tokių koregavimų sumą.

Išvada

67. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* (Varšuvos vaivadijos administracinis teismas, Lenkija) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Pagal 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo perkančiajai organizacijai draudžiama viešojo darbų pirkimo specifikacijose nurodyti, kad konkursą laimėjęs dalyvis privalo abstrakčiai apibrėžtą procentinę į šį pirkimą įeinančių darbų dalį atlikti naudodamasis savo ištekliais.

********** Žr., pavyzdžiui, Sprendimo *Roders ir kt.*, C-367/93–C-377/93, EU:C:1995:261, 42 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir Sprendimo *Richardson*, C-137/94, EU:C:1995:342, 31 punktą.

********** Sprendimo *Roders ir kt.*, C-367/93–C-377/93, EU:C:1995:261, 43 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

********** Žr., be kita ko, Sprendimo *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, 68 punktą; Sprendimo *Linneweber ir Akritidis*, C-453/02 ir C-462/02, EU:C:2005:92, 44 punktą ir Sprendimo *Santander Asset Management SGIIC ir kt.* , C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, 62 punktą.

2. Jeigu per viešojo pirkimo, finansuojamo pagal veiksmų programą, kuriai taikomas 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999, sutarties sudarymo procedūrą perkančioji organizacija nepaiso šio draudimo, ji padaro „pažeidimą“, kaip tai suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio 7 punktą. Tokiomis aplinkybėmis pagal Reglamento Nr. 1083/2006 98 straipsnio 2 dalį kompetentinga nacionalinė institucija privalo perkančiajai organizacijai taikyti finansinį koregavimą net ir tuomet, jei dėl pažeidimo fondams nepadaryta kiekybiškai įvertinamos žalos.